

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 1 — din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-ček. rač. št. 17.785
 Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna J. Pavliček, Kočevje

6. september
 1923

6. september
 1940

Rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II.

6. septembra dopolni naš kralj Peter II. 17 let. Četudi je še kratka življenska pot, vendar je naš kralj kot prestolonaslednik preživel 11 srečnih let kot mladoletni kralj po tragični smrti svojega očeta Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Danes mlademu kralju manjka še leto dni do trenutku, ko bo sprejel vso kraljevsko oblast v svoje roke in stal bo pred težkimi dolžnostmi in veliko odgovornostjo vladarja Jugoslavije.

Rojstni dan mladega kralja Petra II. je jugoslovanski narodni praznik. Je istočasno simbol velikega spomina na Kralja Zedinitelja, čigar smrt je v ljudski duši vzgojila ljubezen za mladoletnega sina Nj. Vel. kralja Petra II. Zato sedanji kraljev rojstni dan napolnjuje Jugoslovane: Srbe, Hrvate in Slovence z velikim veseljem, ker vidijo v svojem mladem kralju predstavnika svoje srečnejše prihodnosti.

Mladi jugoslovanski kralj je danes že odrasel mladenič. Lepe je postave in rasti in dobrega zdravja. V njegovih očeh, mislih in čustvih, v njegovih delih, kakor v celotnem njegovem obnašanju se prikazuje popolnost odrastlega mladeniča. Že se svita kraljevska osebnost, ki se gradi in izpopolnjuje na široki, zdravi in pravi življenski poti.

Svojo vzvišeno mater Nj. Vel. kraljico Marijo ljubi kot najboljši sin. V ljubezni in razumevanju svojega sina je naša kraljica našla ogromno uteho in moč v svojem bolu. Pri našem kmetskem ljudstvu ni večjega in globokejšega čustva kot sinova ljubezen in spoštovanje do matere. Ta plemenska odlika in tradicija krasi v največji meri tudi našega mladega kralja. Tudi svoje brate ljubi kot najboljši brat. Je njihov učitelj in njim v vzgled. Svojega strica, kneza namestnika Nj. kr. Vis. Pavla ima rad in ga posluša. V stalnem in nepretrganem stiku z njim, se mlademu kralju nudi priložnost, da se priuči državniške izkušnje, znanja, redke kulture in umetniške

izobrazbe kneza namestnika. Skratka, v kraljevskem domu je mladi kralj veselje svoji družini.

Pa tudi kot dijak in vojak služi naš mladi kralj za vzgled svojim v kraljevini. Ima izredno razvit čut dolžnosti. Odlični uspehi, ki jih prikazuje, so rezultat Njegovega vestnega dela in vrednosti, točnosti in reda in samozavesti v pripravi za visoki poklic, ki ga čaka. Mladi kralj prikazuje konstruktiven in praktičen duh, ki istočasno veže lepo in praktično z naprednim. Njegovi postopki so vedno plod samostojnega razmišljanja in nedvomno je, da se bo pozneje najprej naslonil na svojo samostojno sodbo.

Rojstni dan našega mladega kralja je najprimernejši dan, da tudi mi sebe postavimo pred veliko dolžnost in odgovornost do svojega kralja. Sreča, napredek in boljša bodočnost našega naroda zavise od skupnega sodelovanja Kralja in naroda ter skupnega dopolnjevanja. Prihodnje leto na današnji dan bo postal naš mladi kralj Nj. Vel. Peter II. polnoleten in bo prevzel kraljevsko oblast v svoje roke. Čut odgovornosti prešinja mladega kralja, da se pripravi kar najbolje za službo svojemu narodu in za kraljevske dolžnosti. V Jugoslaviji ni še nikoli nobeden monarh v tako mladih letih bil postavljen pred tako težko dolžnost in toliko odgovornost. Sprejel bo na svoje rame v dedščino veliko državo, večjo od Dušanovega carstva. V skupnosti splošnih interesov se morajo Slovenci, Hrvati in Srbi s svojo veliko preteklostjo in tradicijo vzdigniti iznad vsakdanjosti, ker so poklicani edino oni, da napravijo srečno, močno in veliko Jugoslavijo.

Tudi mi kočevski Slovenci na ta dan pošiljamo pred prestol izraze globoke vdanosti in ljubezni do našega mladega kralja Nj. Vel. Petra II., moleč Vsemogočnega, da ga nam ohrani in varuje.

Notranji pregled

Obletnica podpisa srbsko-hrvatskega sporazuma v Zagrebu - Trije odloki:

Glavni dogodek preteklih dni na polju notranje politike je bila slovesna proslava obletnice podpisa srbsko-hrvatskega sporazuma v Zagrebu. Slovesnosti so se udeležili vsi člani vlade. Oba slovenska ministra sta bila pri slovesnostih ter tako svedočila zadovoljnost Slovencev, da so Hrvati dosegli svoje težnje, tiste težnje, ki jih je slovenski narod zase in za Hrvate gojil v vsej svoji povojni politični zgodovini. Zagrebški prazniki so potekali lepo in so bili dokaz notranje utrditve naše države. Tako so jih razumeli tudi tuji gosti, ki so bili v Zagrebu in so potem poročali o pomenu teh dni v svojem časopisju. Pri tej priliki pa so se pripetili trije važni dogodki:

1. Kraljevska vlada je po seji objavila uradno poročilo, v katerem med drugim ugotavlja tvorne posledice nove reforme ter glede zunanje politike naglašja, da je prijateljstvo z obema velikima sosedama Nemčijo in Italijo bistvena osnova zunanje politike, ki se ni rodila iz mednarodno-političnih konjunkturalnih ozirov, marveč sloni na stvarnem razumevanju koristi države in ljudstva.

2. Vlada je objavila uredbo, s katero hoče napraviti na krušnem trgu red. Nastavila je najvišjo ceno za pšenico in sicer 300 din za 100 kg, ter si dala tudi pravico, da s prisilnim postopkom odvzame proizvoznikom pšenice tiste količine, ki jih dotični sam ne potrebuje za svoje gospodarstvo. Vlada upa, da bo na ta način prišla pšenica spet na trg in da bo v kratkem zadosti moke na razpolago, in sicer po primernih cenah.

3. Izvedena je tudi sprememba v vladi. Gradbeni minister dr. Miha Krek je prenehal biti minister gradbenega resora in je postal minister brez listnice, med tem ko je na njegovo mesto prišel kot gradbeni minister prof. Danilo Vulovič.

Za banovino Hrvatsko je važno, da so bile pretekli teden vpeljane tudi okrajne samouprave, ki bodo zanimiv poskus na polju notranje uprave.

V okvir vprašanja notranje preureditve države spada tudi izjava, ki jo je dal voditelj muslimanov minister za rudnike dr. Kulenovič, ki se je imenoval Hrvata, a smatra, da bi bilo v interesu hrvatstva samega, ako bi se iz Bosne in Hercegovine ustanovila „četrti edinica“, poleg Hrvatske, ki že obstoja ter Srbije in Slovenije, ki še čakate na ustanovitev.

Trgovinski minister dr. Andres in ban dravske banovine dr. Marko Natlačen pri svečani otvoritvi dunajskega velesejma.

Plačajte naročnino!

† Dekan Anton Skubic:

12

Zgodovina ribniške župnije — pravda kmetov

Po določbah urbarja ortneške graščine iz leta 1589., ki se nahaja v ortneškem arhivu, je imelo ortneško gospodstvo pri malefičnih osebah voditi samo preiskavo, v končno obsodbo in izvršitev te obsodbe pa je moralo tako osebo izročiti na običajnem kraju visokemu in deželnemu sodišču v Ribnici. Ortneško gospodstvo je imelo poklicati sumljivo osebo samo na odgovor in ako se je izkazalo, da je kriva, jo je imelo izročiti ribniškemu sodišču. Ortneško gospodstvo torej ni smelo soditi v zadevah, ki so pripadale visokemu sodišču, kakršno je bilo v Ribnici, pač pa je smelo soditi v krivdah, ki so spadale pod deželno sodišče. Čudno pa je, da je ortneška graščina sploh imela naslov „Gospodstvo in deželno sodišče“, ker ni imela pravice do krvave sodbe, ki je bil bistven znak nižjih deželnih sodišč. Sicer pa že Valvazor poudarja, da so imeli nekateri gradovi pravico do visokih sodišč in krvavih sodb, nekateri pa so se morali zadovoljiti z nižjim deželnim sodiščem „brez palice in vislic“.

Ako je torej ortneško sodišče v preiskavi dognalo, da je kaka oseba kriva, jo je moralo

Poročajo

Rakitnica. Kar smo lani v posebnem članku obrazložili, se na veliko našo žalost nadaljuje. Poleg firme Rudež, ki z velikim tovornim avtomobilom odvažja krlje iz gozda, je tudi firma knez Auersperg te dni dobila velik tovorni avto, s katerim odvažja deske in izdelano robo na postajo v Ribnici. To je hud udarec za gozdne voznike, ki so s tem zlasti oni s samčkom docela zgubili „froht“. Zadruga lesnih gozdnih voznikov v Dolenji vasi se je mnogo trudila, da bi se vsaj ta kruh ljudem ohranil, pa vse zaman, avto je pregazil vse. Mnogo so krivi na tem neuspehu vozniki sami, ki od strani gledajo kako bo zadruga uspela, a niti ne pristopijo k lastni organizaciji. Veliki podjetniki imajo svojo industrijsko zvezo in svojo zbornico, mali vozniki pa nič. Sloga jači, nesloga tlači!

Ribnica. S 1. septembrom se je ločil od nas sodni predstojnik g. Cepuder, ki je šest let vodil naš sodni okraj kot njegov sodni šef. Odšel je na višje mesto, na okrajno sodišče v Celju. Odlikoval se je g. predstojnik po svoji naklonjenosti revnejšim slojem posebno s tem, da jih je varoval prevelikih stroškov. Kot izurjen jurist je znal ljudstvu dobro svetovati v raznih potrebah. V izvensodnem udejstvanju je stal odločno in močito v vrstah slovenskega katoliškega ljudstva. Veliko se je zanimal za narodno delo med kočevskimi Slovenci in ga rad podpiral kjerkoli je našel priliko. Uverjeni smo, da ostane še naprej naš prijatelj.

Zadnje dni avgusta je zapustil naš trg poveljnik 37. peš. polka g. polkovnik Mirko Paja in nastopil novo službeno mesto v Sisku. Eno leto je bil tu in s svojim pomočnikom g. podpolkovnikom Šprocem je ustanovil novo garnizijo, kar zahteva velike preudarnosti. Gospodoma se je to prav lepo posrečilo. G. polkovnik je očetovsko skrbel za svoje vojake, rad ustregel, kar mu je dopuščala služba, in ob vsaki priliki pokazal, da umeva tudi kot vojaški poveljnik ljudske potrebe. Svoj polk je učil vojaških izurjenosti in ga tudi vzgajal v onih čednostih, ki vojaku tako lepo pristojajo — versko in moralno, ne le z besedo, marveč tudi z vzgledom. V enem letu smo spoznali tudi g. polkovnika Pajo in g. podpolkovnika Šproca in postala sta naša ljudska prijatelja tako, da nam je žal za njima, ko sta nas zapustila. Na novem mestu jima želimo obilo lepih dni!

Livold. Na Marijin praznik 15. avgusta je imela gdēna Ujčič Marija, medicinka iz Ljubljane, v šoli v Livoldu predavanje o higieni žene in o prvi pomoči in to samo za žene in dekleta. Dve uri trajajoče predavanje je bilo zelo poučno in tudi potrebno, kar nam bo v veliko koristilo ob raznih primerih in nesrečah. Saj za prvo silo si bomo znale pomagati in tudi ravnati tako, da bo bolniku ublažena bolečina in ponesrečencu prva pomoč takoj pravilno nudena.

izročiti ribniškemu sodišču pri „Trdanovem mlinu“ v Žlebiču v sredi brvi, ki je vodila čez mali potok Tržišico. Trdanov mlin je bil že leta 1699. sama razvalina, od katere je bilo videti samo še nekaj ostankov. Samo ena 50 let stara priča Hanž Grabner se je takrat še spominjal, da so nekaj tukaj izročali zločince ribniškemu deželnemu sodišču. Za meje sta se najbrž tačas pričkali obe graščini. Lastnik Ribnice grof Jurij Andrej Trilek je dal leta 1700. premakniti ortneški mejnik pri Trdanovem mlinu, kar znači prepir. Tako prej, kakor po letu 1700. je bil ta mlin predmet procesov,

Že leta 1660. se je vnel med ortneško in ribniško graščino zanimiv prepir zaradi sodne oblasti. Dne 15. julija omenjenega leta je bila po cesarskem sodniku Janezu Florijančiču na smrt z mečem obsojena Marijeta Marolt, ker je po nasvetu svojega zapeljivca umorila svojega otroka in ga pod skednjem zakopala. Ortneško sodišče je torej naprosilo ribniško gospodstvo, naj zločinko po svojih sodnih organih sprejme, „ker je bilo od nekaj običajno, da so se izročali zločinci, ki so življenje zapravili, gospodstvu ribniškemu, ki ima pravice visokega sodišča in sicer na navadnem mestu pri Trdanovem mlinu sredi brvi in potoka.“ Potočič Tržišica je torej mejil obe sodišči. Grof Trilek je odgovoril, da s sprejetjem Maroltovke ne pusti prav nič omejevati

Prav lepo nam je gdē. predavateljica prikazala nalogo žene v družini in naročila, naj se je s polnim srcem posvetimo in vzgajamo svoje otroke tako, da bodo koristni človeški člani, narodni in božji družini. Na skioptičnih slikah smo nato videle vse, kar nam je prej razlagala, in še posebno žalostno je bilo videti družine, katerim vlada alkohol. Res dosti koristnega in potrebnega smo vidile in slišale.

Podarjene knjige in zdravila, ki nam jih je gospodična poklonila, bomo prav uporabile, ter se je z hvaležnostjo spominjale in jo prav lepo prosimo, da pride še k nam in nas še kaj koristnega nauči.

Glazuta. Z veliko radostjo smo sprejeli vest, da se prične na naši šoli zopet red: pouk. Zahvaljujemo se prosvetni upravi v Zagrebu in sreskemu načelniku v Čabru ter sploh vsem, ki so nam v tem oziru pomagali. Da je krepak nastop našega „Kočevskega Slovence“ s svojo jasno in odločno besedo mnogo k temu pripomogel, kar nič ne dvomimo.

Opomba uredništva: Tudi mi smo veseli, da se otrokom slovenskih delavcev ki bivajo v slovenski delavski koloniji v C zuti, zopet omogoči pouk v materinščini. Uvidevni upravni oblasti na Hrvatskem naša zahvala!

Dne 28. avgusta je dal knez Auersperg žago ustaviti in vsi delavci in lovci kočevskega okoliša so morali na divje svinje. Pretaknili so ves Debeli vrh in Grde Laze in spet nazaj na Mrtalor. Dobili so sicer sveže sledove, pa navzlic velikemu trudu je ostalo vse zasledovanje brezuspešno. Vsekakor pa je hvalevredno dejanje g. kneza, ki dejansko hoče pomagati, da se ta velika nesreča za naše njive in travnike — divje svinje — korenito zatre.

Videm-Dobrepolje. Naš ponosni „Jakličev dom“ je v nedeljo 25. avgusta sprejel drage nam goste, slovenske katoliške študente iz Ribnice, ki so pri nas uprizorili komedijo „Upniki na plan“. Vsi so tako odlično rešili svoje vloge, da smo se kar čudili igralcem, od katerih so bili — kakor nam znano — nekateri pri tej igri šele prvič na odru.

Grčarice. Nepreviden kolesar je na cesti povozil gospo Kristino Rus, trgovko iz Nemške vasi. Že itak bolehnih gospe bi bila nesreča lahko zelo nevarna. Obče spoštovani in podjetni gospe želimo skorajšnjega okrevanja. Pristojne oblasti pa naj bi zabranile to brezobzirno divjanje z vozili po javnih prometnih krajih!

Rog. Pri nas se je 24. avgusta zgodila grozna nesreča. Tovorni avto firme Rudež iz Ribnice je vozil hlode na žago v Ribnico. Tovor je poleg šoferja spremljal tudi dvajsetletni delavec Štrukelj iz Žlebiča, ki se je vozil zadaj. Avto, ki je bil s tovorom težak 10.000 kg se je pomikal počasi po mokri cesti navkreber. Kar šofer začuti, da se je kolesje nekam zastavilo. Ko ustavi in pogleda pod vozilo se mu nudi strašen prizor. Delavec Štrukelj je ves

sodnih pravic ribniškega gospodstva, zakaj nikjer se ne nahaja nikaka določba, po kateri bi imela ortneška graščina take sodne pravice. Ne samo usmrtevev, ampak tudi obsodba je njegova pravica kot deželnosodnega gospoda ribniškega. Ker si ortneška graščina lasti take pravice, zato on odklanja zaprošeno sprejetje obsojene Maroltovke. Ortneško gospodstvo pa se je v svojo obrambo sklicevalo na nekatere precedenčne slučaje, češ da so bile že prej nekatere osebe na Ortneku „mučene in natezane“ in šele, ko so bile spoznane kot malefične, so bile izročene ribniškemu sodišču. Enaka praksa da je tudi pri drugih gospodstvih v navadi. Dalje da je po členu 6. deželnosodnega reda vsak lastnik deželnega reda upravičen, sumljivo osebo mučiti in natezati, da se izve resnica. Zadeva se je poravnala zlepa tako, da se je grof Lichtenberg kot lastnik Ortneka ne samo za se, ampak tudi za vse svoje naslednike za vse čase popolnoma odpovedal takim in enakim sodbam in obsodbam. Če bi bila kdaj kaka zločina osumljena oseba, ki je niso zasačili ravno pri zlobnem dejanju, ter ni bilo njeno dejanje direktno dokazano po pričah, pritegnjena v zapore ortneškega sodišča ter bi ne priznala svojega zločina, ampak bi se dvomilo, jeli je malefična in jeli jo je treba izročiti ribniškemu visokemu sodišču, se bo v vsakem slučaju posebej odločalo.

Duhovno berilo

Med najlepše poteze našega naroda spada njegova pobožnost in zaupanje do angelov varhov. Sam ogrožen od vseh strani, v srcu pa globoko zasidran v sv. veri je vedno dvigal svoje oči gori, odkoder pride vsaka pomoč. Angelom varhom na čast je zidal cerkve, postavljaj oltarje, zlasti pa je vlival v srca otrok svojo ljubezen do onih vzvišenih bitij, ki jih je Gospod odločil, da vodijo zlasti otroke po vseh potih in jih srečno pripeljejo pred obličje božje, katero sami vedno gledajo. Prav je ravnal naš narod, da je stavil svoje zaupanje v angele, da je vzgajal svoje najdražje v strahu božjem, ki je po besedah sv. pisma začetek modrosti.

Te modrosti pa je vedno manj, tako v celem svetu, kakor pri nas. Strah božji izginja iz src voditeljev, česar pa sami nimajo, tudi drugim dati ne morejo. Zato izginja strah božji tudi iz src otrok. Kaj pa more v srcu staršev, pa tudi v srcu otrok ta strah božji bolj pomnožiti, kakor vera v angele varhe? Kako velik je otrok, ako ga starši gledajo v duhu vere! Otrok božji, nebeški princ, ki mu je sam Bog dodelil mogočnega nebeškega kneza, da ga spremlja na vseh njegovih potih in srečno pripelje nazaj k Očetu! Kako srečnega se čuti otrok, ko v svojem lepem otroškem zaupanju gleda poleg sebe dobrega spremljevalca, ki se mu zaupno priporoča: „Angelček varuh moj, varuj me ti nočoj.“

Slabo uslugo so storili vsi oni otrokom, kateri jim niso hoteli vliti te nežne ljubezni do angelov varhov, kateri je otroška duša tako dostopna. Gorje pa onim, ki niso pustili otrokovo dušo samo prazno, ampak jo celo pohujšali! Gospod sam govori: „Kdor pohujša katerega teh malih, ki v me verujejo, bi mu bilo boljše, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja.“ (Mt. 16. 6.)

Koliko je danes tega pohujšanja. So tudi včasih nekateri rabili nečedne besede, ali ako je bil otrok blizu, so molčali. Oblačno je, so rekli. Danes ni nobenih oblakov. Najgrše psovke, preklinjanje, ostudno govorjenje se sliši doma, na ulici, na železnici, pri delu in pri jelu. Če že svoje duše ne maraš posvetiti, vsaj dušo otrokovo spoštuj! Pazi, kaj govoriš, pazi, kako se vedeš! Otroci nimajo samo dvoje ušes in oces, ampak sto! Spoštuj otroka, kakor ga spoštuje njegov angel varuh, kakor ga čista Gospod sam.

Zunanji pregled

Letalske borbe se nadaljujejo - Nemci dnevno nad Londonom - Angleži nad Berlinom

Na angleško-nemškem bojišču so se nadaljevali nemški letalski napadi na Anglijo. 29. avgusta je trajal napad na London celih 7 ur. 31. avgusta je bilo 700 nemških letal nad južno Anglijo. Zmetanih je bilo ogromno število bomb na pristanišča, tovarne, železniška križišča. Angleški bombniki pa so vsak večer leteli nad Nemčijo in so v noči od 29. do 30. avgusta 3 ure napadali Berlin. Cilj angleških napadov so letališča, petrolejska skladišča in letalske tovarne. Nemške pomorske sile so nadaljevale borbo proti angleškim trgovskim ladjam in so dosegle, kakor trdijo uradna poročila, velike uspehe.

Italijanski napadi na angleška oporišča

Na angleško-italijanski fronti so boji v zraku trajali dalje. Italijansko letalstvo je obmetavalo z bombami angleške postojanke v Sredozemskem morju: Malto, Gibraltar, Aleksandrijo in Haifo. Angleška letala so svoja delovanja omejila le na afriško področje. Na kopnem pa v preteklih dneh ni bilo bojev. Brali pa smo, da se Italijani pripravljajo na nov sunek, in sicer v angleški Sudan ter na angleške postojanke na egiptski sredozemski obali, to je na Suez in istoimenovani prekop.

Spor med Romunijo in Bolgarijo urejen

Pogajanja med Romunijo in Bolgarijo so stvarno končana in izgubi Romunija južni del Dobrudže s približno četrt milijona prebivalci.

Statistika

Katastrska (davčna) občina in kraj	Pr. 1931	Župnija	Ljudska šola
9. Občina Videm-Dobrepolje			
Površina: 9798 ha 48 a 41 m ² — 4211 preb.			
Cesta	705		
Cesta	311	Dobrepolje	Dobrepolje
Ponikve	319	"	"
Vodice-Predstruga (D.-polje)	75	"	"
Kompolje	570	"	"
Podgora	545	"	"
Bruhanja vas	157	"	"
Podgora	181	"	"
Podgorica	207	"	"
Podtabor	578		
Paka	43	Struge	Struge
Podtabor	188	"	"
Pri cerkvi (Struge na Dolenjskem)	104	"	"
Raplovo	169	"	"
Tržič	69	"	"
Podtiskavec	387		
Cetež	76	"	"
Kolenča vas	74	"	"
Lipa	71	"	"
Podtiskavec	81	"	"
Tisovec	85	"	"
Videm-Dobrepolje	377		
Podpeč	149	Dobrepolje	Dobrepolje
Videm-Dobrep.	228	"	"
Zagorica	533	"	"
Mala vas	192	"	"
Zagorica	341	"	"
Zdenska vas	516		
Hočevje	116	"	Krka
Ilova gora	105	"	Dobrepolje
Zdenska vas	295	"	"

(Dalje prihodnjič.)

Italijansko-nemška razsodba v sporu med Romunijo in Ogrsko - Romunija mora v 14 dneh odstopiti severno Transilvanijo - Italija in Nemčija jamčita za nove romunske meje - Ogri ozemlje že zasedajo - V Romuniji žalost

Na političnem polju je prišlo do italijansko-nemške razsodbe v sporu med Madžarke in Romunijo, ki se sami med seboj nista mogli sporazumeti in sta sprejeli posredovanje in razsodbo Italije in Nemčije. Razsodba je bila sprejeto v petek v gradu „Belvedere“ na Dunaju, ter določa, da Romunija odstopi Madžarski severni del svoje transilvanske pokrajine s 50.000 kv. km površine in z 2 in pol milijona prebivalci. Istočasno je bila podpisana tudi manjšinska pogodba Nemčije z Madžarsko in Romunijo, s katero dobivajo manjšine iste pravice, kot so bile določene predlanskim v Karlovih Varah v sporazumu med Nemci in češko-moravsko vlado. Italija in Nemčija sta prevzeli tudi jamstvo za nedotakljivost vseh meja Romunije.

Romunsko-sovjetska meja

Na romunsko-sovjetski meji je bilo v preteklih dneh več prask. Sovjetska Rusija je verjetno od svoje strani pripomogla, da je Romunija raje sprejela ponudeno ji spravo z Madžari. Nemirna sovjetsko-romunska meja pa dokazuje, da se razmere na tem prostoru še niso ustalile.

Nervoznost med Turčijo in Sovjetsko Rusijo

V razvoju napetih grško-italijanskih odnosov v preteklem tednu ni bilo novih dogodkov, pač pa je bilo opaziti naraščanje nervoznosti med Turčijo in Sovjetsko Rusijo, ki čuti, da morda tudi tukaj prihaja čas in priložnost za nova osvajanja.

Živinoreja

najvažnejša gospodarska panoga Slovenije

Pri nas sta glavni kmetijski panogi živinoreja in mlekarstvo. Slovenija ni poljedelska pokrajina. Po svojem poljedelstvu spada med takozvane pasivne pokrajine; to se pravi, da mora znatne množine žita odnosno moke uvažati, ker ne more s svojim lokalnim pridelkom kriti domačih potreb.

Pač pa je Slovenija kot alpska dežela s svojim podnebjem in zemeljskimi razmerami kot ustvarjena za živinorejo. Za naše kraje pomeni živinoreja, zlasti govedoreja z mlekarstvom, najprikladnejšo in najdonosnejšo gospodarsko panogo.

razmesarjen ležal pod zadnjimi kolesi, ki so mu zmečkala spodnji del telesa pod pranim košem. Revež je zdihnil brez glasu. Komisija je ugotovila, da je delavec sam iz lastne neprevidnosti zdrsnil med vožnjo pod kolesa.

Morava. Tukaj je 14. p. m. na cesti neki tovorni avto povozil delavca in mu težko poškodoval nogo. Koliko manj nesreč, če bi bili vozniki vozil kakor pešci bolj previdni!

Kočevje. Tukajšnje delavstvo, organizirano v ZZD se udeleži na Mali Šmaren dne 8. sept. skupno s krajevnimi organizacijami ZZD iz Dolenje vasi, Ribnice, Loškega potoka itd. romanja k Novi Štifti. Ob 9. bo sv. maša, takoj na to pa veliko delavsko zborovanje pod mogočnimi lipami pred cerkvijo. K prireditvi so vabljeni tudi vsi ostali, posebno prijatelji našega krščanskega delavstva.

Velike Lašče. Tatovi so se pojavili pri tukajšnjem posestniku g. Fr. Petriču. V noči od 30. na 31. p. m. so vlomili skozi kuhinjsko okno in se tiho, ne da bi jih domači začutili, podali v shrambo. Odnegli so večjo množino zabele, suhega mesa, obleke, manjšo vsoto denarja in košaro jajc. To so v bližini našli odvrženo in jajca pobita. Tatovom je padla na tla iz nerodnosti ali pa so jo odvrgli iz objestnosti, ker se jim ni zdelo vredno ta plen nositi seboj. Najbrž isti zlikovci so vlomili tudi pri posestniku Penku na Mlaki pri Velikih Laščah. Sumi se, da je pri nas na delu tatinska tolpa, ki se največ preživlja s tem nepoštenim poslom.

Rob pri Velikih Laščah. V naši bližini se nahaja hrib Kurešček z znamenito starinsko božjepotno cerkvijo posvečeno Mariji Kraljici miru. Semkaj so se naši predniki zatekali že za časa turških navalov priporočajoč se Mariji v varstvo. Pri cerkvi je bila tudi grmada za obveščevalne namene. Tako so se na škofovo povabilo zbrali tudi v nedeljo 1. septembra verniki ljubljanske škofije, da se zahvalijo Kraljici miru za milost, ker jih je kljub temu, da divja vojna v Evropi že leto dni, obvarovala vseh vojnih grozot. Prisrčno so prosili naj nam Marija izkazuje svojo milost še nadalje ter ohrani našo lepo domovino mirno, trdno in varno. Romanje, ki so se ga prevzvišeni knezoškof dr. Gregorij Rožman osebno udeležili je ob krasnem vremenu lepo uspelo.

Stara cerkev. Kot je bilo v „Kočevskem Slovencu“ že omenjeno, smo imeli v Stari cerkvi (v prostorih ljudske šole) krasno uspeli občni zbor novo ustanovljenega Prosvetnega društva. Občnega zbora se je udeležil tudi predsednik „Slovenske Straže“ g. prof. Etbin Boje, ki je imel uvodno predavanje o narodni svobodi. Zbralo se nas je izredno veliko število. Prišli so zastopniki sosednjih bratskih društev posebno iz Mozlja in Kočevja. Nato so bila prečitana pravila novega društva in izvoljen društveni odbor za novo poslovno leto. Sledili so pozdravi raznih okoliških društev, ki so nam že vnaprej obljubila svojo pomoč in prijateljsko sodelovanje. Zaključen je bil občni zbor z lepo slovensko pesmijo. Kot iz enega grla se je dvignila pesem „Hej Slovenci“ in nato še himna slovenskih fantov. Z veselimi klici „Bog živi!“ smo se razhajali v zavesli, da smo izorali novo brazdo v zgodovini kočevskih Slovencev.

Kot smo že poročali, je priredila „Slovenska Straža“ tudi v Stari cerkvi otroški vrtec, ki so se ga otroci z velikim veseljem udeleževali. Svoje delo sta gđ. voditeljici že opisali, toda v svoji skromnosti sta zamožčali svoje ime. Bili sta to gđ. Marija Janežič in Jela Jelačič, akademiki, ki študirata na ljubljanski univerzi. S svojim prijaznim vedenjem sta si takoj osvojili srca otrok, ki so ju klicali kar teta. — To delo sta nadaljevali dva tedna še gđ. sestri Verena in Božena Krištof iz Ljubljane. Z otroci sta naredili dva izleta v Ribnico in Kočevje. Ob koncu pa so bili še vsi obdarovani z raznimi darili. — V imenu otrok se prijaznim gošpodičnam najlepše zahvaljujemo za njih trud. Vsem: Bog plačaj!

Čebelni sladkor - prijava

Čebelarstva podružnica v Kočevju pozivlja vse čebelarje v območju podružnice, da se prijavijo za čebelni sladkor, ki ga bodo čebelarji potrebovali za jesensko krmiljenje čebel. Prijava naj obsega: 1. Točen naslov čebelarja. 2. Število velikih in malih panjev. 3. Koliko sladkorja potrebuje. Za en veliki panj je določeno 5 kg in mali panj 2 1/2 kg denaturiranega sladkorja. Prijave pošljite čimprej na naslov „Čeb. podružnica v Kočevju“. Na zamudnike se podružnica ne bo mogla ozirati in čebelarji bodo ostali brez sladkorja. Odbor.

Vinogradništvo je omejeno le na nekatere predele Slovenije in se z ozirom na vinsko krizo zadnjih desetletij zelo slabo rentabilizira. Živinoreja tudi daleč prekaša drugo našo najvažnejšo kmetijsko vejo gozdarstvo, ker poslednje nam nudi svoje dobrine le na daljša razdobja; dočim nam živinoreja v zvezi z odprodajo mleka donaja dnevno stalne, čeravno skromne dohodka, s katerimi krije kmet svoje vsakdanje potrebe. Z izkupičkom, ki ga prejme vsako leto za odprodani živalski naraščaj, poravna večje stroške, ki se mu naberejo čez leto n. pr. davke, opravo družine itd. Živinoreja je pa tudi važen indirektni faktor v vseh ostalih gospodarskih panogah, saj si brez uprežne živine in zadostne množine dobrega hlevskega gnoja ne moremo misliti nobene kmečkega obrata. Kljub različnim nesrečam je vsekakor tudi riziko pri živinoreji manjši kakor pa n. pr. pri vinogradništvu, kjer večkrat kratkotrajna uima uniči pridelek vsega okoliša.

Nesporna resnica je, da prinašata živinoreja in mlekarstvo kmetu blagostanje. To nam najbolj jasno dokazujejo države s posebno razvito živinorejo kakor so Danska, Švica in Nizozemska. Danski kmet je bil pred vojno in je še danes kljub naravno malo rodovitni zemlji po njegovih hranilnih vlogah sodeč najbogatejši kmet na svetu. Do tega mu je pomaglo njegovo gospodarstvo, čigar bistvo je živinoreja, mlekarstvo in združeno vnovčevanje kmetijskih proizvodov.

Pa tudi v naši Sloveniji imamo slične zglede. Propadata in lezeta v dolgove dolenjski in štajerski vinogradnik; kot hrast trden pa stoji gorenjski kmet vsled svoje močno razvite živinoreje in mlekarstva ter dobro gnojene, zato obilo pridelka nužeče zemlje. Iz tega pridemo ponovno do zaključka, da je v deželah z manj rodovitno in gosto naseljeno zemljo, kakor je Slovenija, na mestu intenzivna živinoreja, ki se intenzivira s pomočjo združnega, umnega mlekarstva ter z izboljševanjem travnikov in pašnikov. Ti razlogi potrjujejo dejstvo, da na živinoreji temelji bodočnost našega gospodarstva. Seveda pa s tem ni rečeno, da bo ista kdaj edina, nego le najvažnejša panoga našega kmetijstva.

V Sloveniji gojimo v glavnem pet različnih govejih pasem; te so simentalna, marijadvorska, pomurska, pingavška in montafonska.

Rumenolisasto švicarsko ali simentalno govedo je razširjeno v okrajih Ljubljana, Ljutomer zlasti pa v Prekmurju, kjer vidimo na kmetijski šoli v Rakičanu pri Murski Soboti najlepše eksemplare te pasme. Živina te vrste se hitro razvija, doseže visoko težo in je tudi glede mlečnosti zelo dobra.

Belo oziroma rumenkasto marijadvorsko pasmo goje v okrajih Maribor, Prevalje in Slov. Gradec. Pšeničnosiva pomurska pasma prevladuje v vseh ostalih štajerskih okrajih izvzemši v Ormožu z okolico. Za marijadvorsko govedo je značilen smrček rožaste barve, ki je pri pomurskem vedno sivočrn. Obe pasmi sta vsestransko uporabni in zlasti kot klavna živina visoko cenjeni. Tudi za uprego sta izmed najsposobnejših in ista celo kravam prav nič ne škoduje.

Rdečecikaste pingavce rede v Ormožu in okolici, v največjem obsegu pa po vsej Gorenjski. Slovenski kmet naziva vsako rdečelisasto govedo enostavno za gorenjsko, kar znači, da je ta vrsta tam že dolgo udomačena. Na Gorenjskem si mora govedo večinoma skozi vse poletje samo iskati hrane na planinskih pašnikih. Tam je izpostavljeno raznim vremenskim neprilikom, naporni hoji po strmih gorskih terenu itd. Pingavška pasma je s svojo močno, odporno telesno konstitucijo in neprevisoko telesno težo za te razmere kot ustvarjena. Da je tudi glede splošnih koristi vse hvale vredna, nam dokazuje že to, ker jo goje v živinoreji visokostojeci Gorenjci. V Bohinju jo večinoma nadomestuje njej sorodna, samo mnogo lažja domača bohinska pasma, ki slovi radi svoje mlečnosti. Gorenjska je vsa organizirana v dobro urejenih zadrugah, ki so med seboj povezane v Zvezi živinorejskih selekcijskih zadrug za pingavsko govedo v Kranju. Zveza zdrži tudi poseben pašnik za mlado plemensko živino.

Ozemlje montafonskega ali sivorjavega alpskega goveda se razteza čez vso Dolenjsko, Netranjsko in Belo Krajino. Ker je ta pasma uradno predpisana tudi za kočevski okraj, si jo oglejmo nekoliko natančneje. Njena prvotna domovina je Švica in zapadni predeli Nemške Avstrije. Od tam jo je kot prva importirala leta 1887 kmetijska šola na Grmu pri Novem

mestu. Polagoma se je razširila po vseh navedenih pokrajinah Slovenije, uvajajo jo pa tudi v notranje in južne predele naše države. V naših krajih se je že tako aklimatizirala, da jo lahko imenujemo našo pristno jugoslovansko pasmo. Montafonke uvrščamo za severnoevropskimi nižinskimi pasmami med najboljše molznice na svetu. Tudi v naši domovini so dale sijajne rezultate, saj znaša njih povprečna molža 3000 — 4000 kg mleka na leto, v izjemnih slučajih tudi 5000 ali celo 6000 kg. To pasmo povsod pohvalijo tudi radi njenih težkih telet, zgodnjega razvoja, lepih telesnih oblik, neizbirčnosti v hrani itd. Pri nas se je že toliko utrčila, da ji tudi zmerno delo ne škoduje, dasi montafonci niso ravno izrazito uprežna živina. Omembe vredno je, da uspeva enako dobro pri strežbi v hlevu ali na paši. Da je to res živina na mestu, nam svedoči tudi to, da jo redijo z malimi izjemami vsi veleposestniki v Sloveniji.

S ponosom lahko trdimo, da se v zgornjem delu našega kočevskega okraja nahajajo najlepši predstavniki te pasme v naši državi. Prednjačijo živinorejske zadruge v Vel. Laščah, Dobropoljah, Strugah, Ribnici in Sodražici, katerih člani v mnogih slučajih tekmujejo s Švico. Te uspehe so vzorni živinorejci dosegli le s smotreno organizacijo in selekcijo. Zadruga v Sodražici razpolaga tudi z lastno planino v svrhu odgoje živalskega naraščaja. Kmetovalci navedenih okolišev prejmejo leto za letom lepe vsote za odprodano plemensko živino v južne banovine naše države. Odprodaja se vrši potom posebnih plemenskih sejmov.

Montafonsko govedo je danes tako splošno znano zaradi svojih dobrih lastnosti, da ga povsod upoštevajo, koder je domača živina slaba za mlečnost in koder je glede pasem vse križem pomešana, v glavnem pa enobarvna. In take razmere najdemo v spodnjem delu našega okraja, na pravem kočevskem ozemlju, ki je pravo nasprotje prej omenjenim vzornim živinorejskim okolišem. Tu imajo organizatorji na živinorejskem polju še mnogo prilike za delo v podvig našega narodnega gospodarstva.

Sedaj pa še nekaj besed o našem mlekarstvu, ki je stvarno le glavna veja naše živinoreje ne pa panoga zase, saj si skoro ne moremo misliti enega brez drugega. Mleko se pri nas vnovčuje v glavnem na tri načine. Prvi način je takozvana prodaja svežega mleka na drobno t. j. naravnost od producenta do konsumenta; sem prištevamo tudi naše mestne mlekarice. Drugi način je predelovanje mleka v mlečne izdelke doma in prodaja istih. Tretji in najrentabilnejši način pa je oddaja mleka preko združnih mlekar.

Mala in srednja kmetija nam narekuje združno vnovčevanje in predelovanje mleka. Mlekarstvo združništvo se je pri nas zelo zgodaj

Kaj si storil za „Kočevskega Slovenca“?

Ali si že uredil letošnjo naročnino, ga širiš in priporočaš svojim sosedom in prijateljem. Tvoje glasilo je, rojak, in svojo narodno zavestnost najlepše dokazuješ z zvestobo glasniku slovenske družine!

začelo. Toda svetovna vojna je tudi to organizacijo skoro popolnoma uničila. Po vojni so stare mlekarne večinoma kmalu obnovile obratovanje, čim so kmetje zopet napolnili hleve, ki jih je bila izpraznila vojna. Z veseljem ugotavljamo, da so se in se še ustanavljajo nove, tako, da jih je v osrednji organizaciji Zvezi mlekarških zadrug v Ljubljani večlanjenih že kar lepo število. Nekatere izpričujejo krasne vsestranske uspehe.

V našem kočevskem okraju je zelo agilna zadruga v Velikih Laščah, ki se pod večjim vodstvom zelo lepo razvija. Njena mlekarica izdeluje vse vrste izdelkov n. pr. sir od navadnega trapista do pikantnega francoskega roqueforta. Koliko koristi izrazito pasivni in neindustrijski velikolaški občini v socialnem pogledu, ni potrebno poudarjati. Žal ji še primanjkuje primerne stavbe za nameščenje potrebnega obrata in poslovnih prostorov.

Sveta resnica je, da bi Slovenci mnogo pridobili na našem gospodarstvu, zdravju in morali, če bi potrošili manj za alkohol, zato pa temveč za mleko in mlečne izdelke. Zato je naloga vseh odgovornih činiteljev propagirati konsum mleka. Delo v tem smislu se začne že v hlevu pri producentu. Dobre molznice, dobro krmljenje, pravilna molža, vsestranska snaga, ravnanje s pomolženim mlekom, transport mleka itd., so vprašanja, ki jih pri umnem mlekarstvu ni mogoče pustiti nerešena. Najbolj izvežban mlekar, pri najboljši opremljenosti mlekarne, ne more izdelati dobrega sira, dobrega masla ali dobrega pitnega mleka, če ni zadostno navedenim pogojem. Tu je treba predavanj, tečajev z nazornim poukom, nagrad za najboljše hleve itd.

Z delom moramo pa začeti tudi pri konsumentu. V tisku, filmu, predavanjih je treba nazorno pojasnjevati, da je mleko najizdatnejša, najbolj zdrava in obenem najcenejša hrana. Žalostno je, da te resnice večina ljudi ne ve. Na vseh šolah je treba učencem med pavzo nuditi mleko. Enako delavcem in uradnikom. Za prodajo mleka naj bo poskrbljeno pri gradbenih delih. Ako bomo v naših mestih, industrijskih krajih in letoviščih vodili to propagando, se bo konsum mleka mogel še podvojiti.

Povdarjam še enkrat: le v umni živinoreji in mlekarstvu temelji gospodarska sila našega naroda in naša lepa Slovenija bo tudi v tem oziru zaslužila naziv „Jugoslovanska Švica“.

A. Š.

Mestna hranilnica Ljubljanska

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe
Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina Ljubljanska